

לגלג הצלה: למה לובשים ציצית כשכולנו פטורים ממנה?

איציק ניגש לבוס שלו וביקש יום חופש מהעבודה. "אשתי רוצה שאשאר מחר בבית לעשות סדר במחסן, למיין מה שהצטבר, להעלות לבידעם או לזרוק לזבל". "אני מצטער", משיב הבוס, "אנחנו בתקופת לחץ בעבודה ולא יכולים להעניק עכשיו חופשות".

"תודה בוס, ידעתי שאני יכול לסמוך עליך"...

האדם בטבעו הוא עצלן ומעדיף לעשות את המינימום שהוא חייב. ככה זה בדברי הרשות וגם במצוות שמים, אם יאמרו לו שהוא פטור מלקיים מצווה מסוימת, הוא מן הסתם לא יעשה אותה. וכאן אנו מגלים דבר מעניין: ישנה מצווה אחת שכיום כולנו פטורים ממנה. על פי ההלכה היבשה, המצווה הזו הייתה אמורה כמעט להיעלם מהעולם ובכל זאת, אנו מקיימים אותה בהידור ומעניקים לה יחס מיוחד במינו.

הכוונה היא כמובן למצוות ציצית: על פי ההלכה, צריך לקשור חוטי ציצית רק על בגד מרובע בעל ארבע פינות. כיום, אין כמעט בגדים כאלו והחולצות והמעילים הם עגולים בפינות, ובכל זאת, כדי לקיים את המצווה, יהודים רבים יוצרים בגד מיוחד בעל ארבע כנפות כדי לזכות לקיים בו את מצוות הציצית. והשאלה היא, למה חשוב להדר במצווה וללבוש ציצית?

1. טור אורח חיים סימן כד: אף על פי שאין אדם חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית, אלא דווקא אם רוצה להתכסות בטלית בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית, מכל מקום טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצוות ציצית, שיהיה לו בגד קטן מצויץ שילבש אותו כל היום. כי עיקר מצוותה על זכירת המצוות, ובכל שעה ובכל רגע צריך לכך.

יתירה מכך: לא זו בלבד שאנו משתדלים ללבוש ציצית, אלא למעשה זאת המצווה הראשונה שמקיימים במשך היום (חוץ מנטילת ידיים, שהיא הכנה לעבודת היום). עוד טרם המצווה החשובה של לבישת התפילין, שהיא מהאותות המרכזיים של העם היהודי, מתעטפים בטלית גדול ורק אחר כך לובשים את התפילין. והשאלה מתחזקת: איך הפכה הציצית למצווה כה חשובה שקודמת לתפילין?

שולחן ערוך רבנו הזקן סכ"ה,ה: יש אומרים שהנחת תפילין צריך להקדים לעטיפת הציצית, מפני שהתפילין יש בהם קדושה יתירה וקיבול עול מלכות שמים ... [אולם] והעולם נהגו להתעטף בטלית גדול ... קודם הנחת התפילין ואח"כ מניח תפילין.

ההסבר הפשוט לכך הוא, שהטלית תדירה יותר מן התפילין וקודמת לה: **שם ס"ב:** ואחר שלבש טלית מצויצת יניח תפילין ... שהרי מצות ציצית היא תדירה שנוהגת בין בחול בין בשבת בין ביום טוב ותפילין אינן נוהגות בשבת ויום טוב – ותדיר קודם לשאינו תדיר.

אולם אנו שואפים להבין את הדברים גם ברמת המשמעות העמוקה, שטלית אכן קודמת לתפילין.

כיוון מעניין נוסף מעיד על חשיבות הציצית: בתור סגולה לבריאות הפה והשיניים, הרבי הציע ללכת עם ציצית באופן קבוע ולספור ולבדוק את שלמות חוטיה מדי בוקר. בהזדמנות אחרת הסביר הרבי את הרעיון בכך, שבציצית יש ל"ב חוטים כמו השיניים (ראו בהערה¹).

¹ שמעתי מהרה"ח אליהו זילברשטרומ מירושלים, ששמע בצעירותו מהרה"ח לייבל ביסטריצקי ע"ה, שפעם סיפר לרבי שהוא ממנהר לביקור אצל רופא שיניים. הרבי אמר כי כיון שכבר קבע את התור שילך, אבל בפעם הבאה עליו לדעת - והרבי לקח את הציצית בידיו והראה – כי בציצית ישנם ל"ב חוטים, כמו מספר השיניים, ולכן בכל בוקר שיספור בפיו את חוטי הציצית ויבדוק את שלמותם והוי סגולה לשיניים. הרב ביסטריצקי הוסיף כי מאותו יום הוא לא ראה רופא שיניים, והרב זילברשטרומ הוסיף והעיד על עצמו כי כבר 50 שנה, מאותו יום שבו שמע את הדברים ונוהג כך בעצמו, לא ביקר במרפאת שיניים.

אגרות קודש הרבי מלובאוויטש חי"א/שפח: במענה על מכתבו מתחילת אלול, בו כותב אודות מצב בריאותו ובעיקר בנוגע לריח הפה. הנה ידוע אשר ע"פ תורתנו תורת חיים, בכל דבר בגוף הצריך תיקון, צריך לעשות הן בגשמיות והן ברוחניות. וברוחניות, יזהר בעניינים התלויים בפה, לשון הרע, דברים בטלים, אוכלים ומשקים וכיוצא בזה ... לבדוק התפילין שלו והמזוזות בדירתו ושתמיד – מלבד מקרה יוצא מן הכלל – יהיה לבוש טלית קטן כשר, **בציציות בדוקות בכל יום כדין.**

ישנם מפרשים הרוצים למצוא רמז במהותה וטעמה של המצווה, לפי המיקום שלה בתורה. פרשת ציצית מופיעה במקום הכי פחות צפוי לכך. פרשת שלח היא אינה פרשה של מצוות, היא פרשה עצובה המספרת על הכישלון של המרגלים, שגרם לכך שכל בני הדגול ההוא - אלו שזכו לראות את הניסים הגדולים בהיסטוריה – מתו כמו זבובים בחולות המדבר ומקום קבורתם לא נודע. והנה דווקא בסוף הפרשה הזו, בפסוקים האחרונים שלה, מצרפת התורה את פרשת ציצית.

כיצד, אפוא, מעניקה פרשת ציצית את התשובה והתיקון לחטא המרגלים?

א. בני אדם צריכים **תזכורות**. אם רוצים לעשות דבר חשוב במשך היום, כמו להרים טלפון להורים או למורה של הילד, עלינו לעשות לכך תזכורת מיוחדת בסלולארי כדי לזכור זאת. אחרת, כל התכניות הטובות יטבעו בלחץ של החיים.

אם כך הדבר בעניינים גשמיים הקרובים לליבנו, כל שכן שצריכים לכך באופן חיוני בנוגע לשמירה על הערכים או המוסר. יש ביטוי יפה שאומר 'החיים גורמים לנו לאבד את החשוב מפני הדחוף'. אנחנו מלאים בכוונות טובות, אבל לחץ החיים משכיח הכול. מרגע שמגיע יום ראשון בשבוע, אנחנו פותחים במרוץ אינסופי להרוויח עוד שני שקלים ושוכחים את כל התכניות.

חמור מכך: היות שמסתובבים בעולם ורואים דברים שמעוררים גירוי והתמכרות, אנו - לא רק מאבדים את הכוונות הטובות, אלא – אף עלולים **לחטוא** ולעשות טעויות חמורות בניגוד גמור לשאיפות המוקדמות. בלחץ העבודה, אדם עלול לסחור שלא ביושר או לחטוא בשמירת העיניים.

זה בדיוק הנושא של פרשת ציצית: התורה מתמודדת כאן עם השאלה הנוקבת, איך שומרים אמונים לצו של 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם'²? כיצד מצליחים לחיות בעולם תובעני ואינטנסיבי ולזכור בתוך הלחץ את כל הערכים הנאצלים?

האלישיך מדקדק כאן דקדוק חד: לשון הפסוק הוא: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", אך הרי היה צריך להיות כתוב להיפך: 'ולא תתורו אחרי עיניכם ואחרי לבבכם'? שהרי קודם מביטים בדבר ורק אחר כך הלב מתאוה אליו (כמו שהביא רש"י על הפסוק: 'העין רואה והלב חומד')?

התשובה היא, שלא מדובר על ההבטה הראשונה, האינסטינקטיבית. עליה קשה לגזור, כי זה טבעו של האדם שהוא רואה דבר יפה והעין נמשכת אליו. מדובר על ההבטה **השנייה**, זאת שנעשית כבר מתוך מודעות ותאוות הלב, וזאת כמובן ירידה הרבה יותר חמורה. וכאן שואלת פרשת ציצית איך לעצור את ההתדרדרות הזו? כיצד לשמור על ההתלהבות של יום כיפור למחרת שבת בראשית?

2. תורת משה טו,לז: מן הראוי לומר להיפך: תחילה ואחרי עיניכם ואחר כך אחרי לבבכם, שהרי כתיב העין רואה והלב חומד? ... [אלא] אין צריך לומר אם תהיה העין רואה ואח"כ הלב חומד. כי אם אפילו אחרי שהלב חמד ויחזרו עיניכם לראות ברע הנחמד למראה [שזאת התעצמות עם הרע].

הפתרון של התורה לכל הבעיות הללו הוא, יצירת **תזכורות מול העיניים**. התורה מציעה להציב מול העיניים תזכורות מוחשיות, שיזכירו באופן קבוע את החובות שלנו. מפת התזכורות שיוצרת התורה היא משולשת ומקיפה כל מימד בחיים: תפילין על **הראש**, ציצית על **הבגד** ומזוזה **בכניסה לבית**.

² כך מספרת הגמרא בסוטה על שמשון הגיבור, שהוא נענש בעיניו, משום שאמר על הפלשתית: "ישרה בעיני".

בין שלוש התזכורות הללו, **הכי תדירה** שהולכת עם האדם **תמיד** - היא הציצית. בכל פעם שהאדם רואה את הציצית, ממשמש בה ומברך עליה, הוא נזכר בקיום מצוות ה'. הציצית דומה לבגדי עבודה שלובש פועל או סימן מיוחד על הבגד שהיו לובשים בעבר העבדים והיו נזכרים במסירותם לאדונם.

ספר החינוך מצוות ציצית: שורש המצווה הוא למען נזכור כל מצוות השם תמיד ואין דבר בעולם טוב לזיכרון כמו נושא חותם אדוניו קבוע בכסותו ועיניו ולבו עליו כל היום.

בנוגע לדרך המדויקת שבה מזכירה הציצית את מצוות ה', ישנם כמה פירושים ידועים:

רש"י: שמנין גימטרייא של ציצית הוא שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג.

אולם הרמב"ן מקשה על רש"י, שהרי המילה "ציצית" כתובה בתורה עם יו"ד אחת, ואם כן הגימטרייא היא 590 ולא 600? לכן לומד הרמב"ן שהתזכורת היא בצבע **התכלת**³ המזכיר את השמים⁴:

רמב"ן: לא הבנתי זה, שהרי הציצית בתורה חסר יוד ("ציצית") ואין מנינה אלא חמש מאות ותשעים⁵ ... אלא הזיכרון הוא בחוט התכלת שרומז למדה הכוללת הכול ... **שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד.**

פירוש נאה נוסף מובא בטור: בעבר, טרם עידן התזכורות בסלולארי, מי שהיה רוצה לעשות לעצמו תזכורת, היה **קושר** דבר על האבנט. וכך הקשרים בציצית הם תזכורת למחויבות המצוות.

טור שם: דוגמא לדבר, כאדם המזהיר לחברו על עניין אחד, שקושר קשר באזרוו כדי שיזכרו. ועל כן יש בה חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה וארבע כנפות, שבכל צד שיפנה יזכור.

הרעיון מסוכם באופן חד בסיפור הגמרא במנחות מד: מעשה באדם שהיה זהיר במצוות ציצית, אך ליבו היה תאב בתאוות נשים. פעם שמע על אישה חוטאת בכרכי הים שנטולת ממון רב בעבור המעשה. עשה את כל הדרך אליה ושילם הכסף. כשהגיע ופשט את בגדיו, טפחו הציציות על פניו ונזכר באיסור ה'. הוא נבהל מאוד וירד, אך האישה תפשה אותו ולא נתנה לו ללכת עד שיגלה איזה מום מצא בה. הוא נשבע כי לא ראה אישה יפה כמותה, אבל הציציות היו נדמות בעיניו כמו ארבע עדים שיעידו עליו ביום הדין. נדהמה האישה מהדברים, חילקה את הכסף לעניים והתגיירה.

[ראיתי פעם פירוש מבהיל על כך, שזהו שכתוב אצל אשת פוטיפר: "ותתפשהו בבגדו", אלא שתפשה בבגד הציצית, שלא יטפח על פניו ויזכיר לו את בית אביו].

³ **התכלת:** תכלת הוא צבע חשוב בתורה והיו צובעים בו את היריעות שכיסו את המשכן, את כיסויי כלי המשכן וכמה מבגדי הכהונה. המדרש מסביר: "דוגמת מקום שכינתו של מעלה הדומה לתכלת" (במדבר רבה ד, יד). היינו שכיסא הכבוד הוא כביכול בצבע תכלת. וכך מובא בתורה: "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר". צבע התכלת מופק מדם חילזון ימי, שיש אומרים שהוא דג ויש אומרים שהוא צב ימי (מכוסה בקונכייה). לפני כ-1300 שנה נעלם החילזון ולא הצליחו לדוג אותו ומאז אין בידינו את צבע התכלת. הבעיה היא בכך שאיננו יודעים לאיזה תכלת בדיוק כיוונו חז"ל: א. הגדרת הצבעים בימי חז"ל ובימינו היא שונה, למשל רש"י בפרשתנו קורא לתכלת בשם "ירוק". ב. איננו יודעים לאיזה צבע "רקיע" ולאיזה מראה "ים" כיוונו חז"ל, כיון שהמראות שלהם משתנים בין זריחה לשקיעה ולפעמים הם תכלת, כחול או תורכיז. האדמו"ר מראדזין טען כי מצא את החילזון המדובר והוא "דג הדיו" ("דיונון הרוקחים"). אך האדמו"ר הרשב"ב ועוד גדולי ישראל חלקו עליו. הרב הרצוג חקר והגיע למסקנה כי התכלת הוא דג הסגולית, וכיום יש סוברים כי הוא חילזון ממשפחת הארגמניים. כך או כך, רוב עם ישראל נמנע ממחלוקת ולובש חוטי צמר לבנים בלבד.

⁴ **הקנאה של מלאך מיכאל:** הבעש"ט אמר כי מלאך מיכאל, הגדול שבמלאכים, היה נותן כל השגתו באלוקות עבור ציצית אחת של אדם מישראל. הרבי דן מדוע המלאך מקנא דווקא בציצית? אחד הביאורים הוא, שהתכלת דומה לרקיע והיה אפשר לחשוב כי המלאך שנמצא ברקיע אינו צריך למצות ציצית של מטה. זאת ההדגשה כי המלאכים מקנאים אפילו במצווה זו כפי שמתקיימת בגשמיות (קיצורים והערות לתניא עמוד קן).

⁵ **ציצית בגימטרייא 600:** השפתי חכמים מסביר את דעת רש"י לפי דעת התנא ש"יש אם למקרא". היינו שהמשמעות העיקרית של המילה היא כפי שהיא נקראת ונשמעת והיינו עם חיריק ושני יודיים תחת ה"ציצית".

לפי המהלך הזה, ראיתי מבארים את הקשר לפרשת המרגלים: התורה כותבת בפרשת ציצית לשון לא גילה: "ולא תתורו אחרי לבבכם", ורש"י מפרש, שהוא כמו "מתור הארץ" שנאמר אצל המרגלים. ויותר מפורש במדרש תנחומא טו: "הלב והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העברות".

הרמז כאן הוא, כי חטא המרגלים היה בכך שהעיניים הטעו והביאו אותם למסקנות לא נכונות. לכן באה הציצית ומלמדת אותנו להביט אל המקומות הנכונים ולקבל כוח לזכור את מצוות ה'.

הנה סיפור נחמד (הפרשה החסידית במדבר 71): יהודי בא לבעש"ט והתלונן כי אינו מצליח לשמור על עיניו. הבעש"ט שלח אותו לתלמיד שלו, שהיה נראה כמו אדם פשוט. הוא שהה אצלו במשך כמה ימים ולא ראה בו שום דבר מיוחד. פעם יצא אותו תלמיד מהבית והאורח הבחין בראש הקיר בחלון קטן מכוסה בוילון עבה. הוא הסתקרן לדעת מה יש שם, טיפס למעלה, הסיר את הוילון וראה את השכנים עושים מעשים מכוערים.

כאשר שב אותו תלמיד הביתה, שאל אותו האורח בתדהמה איך יכול לגור במקום כזה? הביט בו החסיד ואמר: אני גר כאן שנים רבות ולא עלה בדעתי להביט לשם ואילו אתה כאן כמה ימים וכבר ראית הכול... הבין מכך האיש כי העיניים לא הולכות מעצמן, אלא יש לאדם יכולת שליטה מלאה לאן להפנות אותן ואם רק ירצה, יכול לשלוט בכך לגמרי.

ואף שהאדם לא שולט בהבטה הראשונה, האינסטינקטיבית, אך הוא בהחלט שולט בהבטה השנייה, אחרי שהלב קלט מה קורה וכאן פועם בו הציווי: "ולא תתורו".

עד כאן הפירוש הפשוט לחשיבותה ומרכזיותה של הציצית. בהמשך נעסוק במשמעות הפנימית שלה.

ב. לפני שמתקדמים הלאה, הערה הלכתית שתעלה מן הסתם במהלך השיעור: הזכר כאן שהרעיון של הציצית הוא 'וראיתם אותו' – וזאת כנגד הנטייה 'ולא תתורו אחרי עיניכם'. כאן עולה השאלה, האם מוטב ללבוש את הציצית בחוץ באופן שתהיה גלויה מול העיניים?

ישנן בכך שלוש שיטות בקהילות ישראל: 1. מנהג חסידי פולין, ללכת עם כל הציצית גלויה. 2. האריז"ל כותב – וכך היה גם מנהג חסידי חב"ד בדורות קודמים כמובא בשיחה דלקמן, וכן מנהג הספרדים כיום – ללכת עם כל הציצית מוסתרת מתחת לבגדים. 3. מנהג חב"ד כיום הוא באמצע: ללכת עם צמר הציצית מתחת לבגדים והפתילים בחוץ.

3. שו"ע המחבר ח"א: עיקר מצות טלית קטן ללבשו על בגדיו כדי שתמיד יראה ויזכור המצוות.

מגן אברהם סקי"ג: בכתבים [האריז"ל] דטלית קטן דוקא תחת בגדיו.

שו"ע רבנו סי"ח: אותם הלובשים תחת הבגדים, יזהרו שילבשו אותו באופן שיראו [חוטי] הציצית⁶.

לכאורה, מבין שלוש המנהגים, המובן ביותר הוא זה של חסידי פולין, ההולכים עם כל הציצית גלויה. וקשיא על מנהגנו שהבגד מוסתר? וכל שכן על דברי המקובלים והספרדים שכל הציצית מוסתרת?

הסבר פשוט בשיטת הספרדים, כפי שמבאר הרב עובדיה יוסף (ומצוין אליו בשיחה דלקמן), שבדורות קודמים הלכו עם הציצית מוסתרת מפני הסכנה ולכן ממשיכים בכך כדי שלא להוציא לעז על אבותינו.

⁶ בכך יוצא מצב ייחודי, שהספרדים ההולכים תמיד בשיטת המחבר, הולכים כאן כשיטת המקובלים. ואילו החסידים שהולכים כשיטת המקובלים, נוקטים (באופן קרוב) להמחבר.

אולם הרבי מבאר את הדברים בעומק יותר: ראשית, עיקר מצוות "וראיתם אותו" נאמרה על הטלית גדול⁷ בתפילה⁸ (והראייה הזו מספיקה לכל היום), אבל בטלית קטן, יש אומרים שאין בו חובת ראייה.

שנית, העובדה ש(חלק מ)הציצית מוסתרת, נועדה להעביר מסר חשוב בעבודת ה': כשאדם הולך עם הציצית בחוץ, הוא עלול לחשוב שכל עבודתו היא להתגבר על הפיתויים בחוץ. כלומר, להישמר מעבירות נחותרות של "ולא תתורו אחרי לבבכם". וכשהוא שלם בעניין הזה, אין לו מה להוסיף עוד.

לכן מדגישים המקובלים כי צריך ללכת עם הציצית בפנים, קרוב ללב, כי מעבר לשמירה על סור מרע, צריך לעלות ולהתקדם באופן פנימי. לא רק לקיים מצוות באופן מעשי, אלא איכות הקיום צריכה לעלות ולהשתפר כל הזמן, בחשק, תענוג, אהבה ויראה. ובדיוק כמו בגשמיות, שכל אדם שואף להתקדם באיכות החיים ולהרוויח בגיל 50 יותר מאשר בגיל 30, כך צריך להיות ברוחניות.

והנה המקובלים עמדו במקום נעלה כזה, שלא היו צריכים תזכורת על הקיום המעשי. ולכן הלכו עם כל הציצית בפנים, כדי להזכיר לעצמם את העבודה הפנימית להוסיף בטוב. אולם אנשים כערכנו, שצריכים תזכורת על שני העניינים, לכן מנהג חב"ד הוא לשלב את ההנהגות: הולכים עם בגד הצמר בפנים, כדי להזכיר את איכות הקיום, ועם חוטי הציצית בחוץ כדי לזכור את עצם המצוות המעשיות.

הסנאטור של מדינת ניו ג'רזי ביקר אצל הרבי ביחידות והרבי דיבר עימו באריכות על תוספת פעילות בעניין החינוך. השיחה הייתה ארוכה ובסופה הוא שאל את הרבי, מהי נקודת הדברים שנדרשת ממנו? הרבי השיב כי אם בכל בוקר, כשהוא מביט במראה, הוא יחשוב איך היום הזה ייראה יותר יפה מאתמול – הייתה כדאית השיחה ביניהם.

ליקוטי שיחות חל"ג/103: בטלית גדול שהוא בחינת 'חיצוניות', גדר וראיתם אותו הוא כפשוטו, ראייה בחיצוניות, כי זה נוגע להנהגה חיצונית שלא יזדמן חטא לידו ויבוא לידי שמירת כל המצוות. אבל בטלית קטן שהוא בחינת ה'פנימיות', גדר וראיתם אותו הוא ראייה פנימית, ראייה והסתכלות בפנימיותו, קדושה ועליית האדם למעלה נעלית יותר בקיום המצוות.

קעת נעבור אל המשמעות הפנימית של מצוות הציצית, לפי הגישה של רבותינו נשיאנו.

ג. הצדיק רבי משה לייב מסאסוב עסק הרבה במצוות פדיון שבויים. הוא היה מכתת רגליו לגייס כסף עבור השבויים ואחר כך היה מעביר אותו לפריצים שהחזיקו בשבויים. פעם התפתחה שיחה בינו ובין אחד הפריצים אודות מצוות השבת. הרב סיפר שהוא אינו נוגע בכסף ביום השבת, אך הפריץ התקשה להאמין בכך. הוא טען שאם הרב היהודי יראה ארנק תפוח עם כסף, הוא ירים אותו.

הפריץ החליט לנסות אותו. הוא למד את הדרך בה הולך הצדיק מהבית לבית הכנסת ופיזר שם סכום כסף גדול. אחר כך התחבא בין העצים והמתין לראות מה יקרה. הרב צעד לכיוון בית הכנסת וקלט בעיניו את הכסף. הוא תפש פתאום שהסכום הולך ומצטבר לסכום ענק – והנה הוא עצר רגע והיה נראה שהוא חוכך בדעתו אם לקחת את הכסף או לא. הפריץ פלט כמעט שאגת ניצחון, אבל אז הרב הזדקק והמשיך בנחישות לבית הכנסת.

הפריץ המאוכזב יצא מבין העצים, לחץ את ידו של הרב, ובכל זאת ביקש להבין, כיצד קרה שהוא התלבט רגע האם לקחת את הכסף? "כאשר קלטתי שהסכום מתקבץ לסכום ענק, חשבתי בדעתי שמותר לי לקחת את הכסף בשבת. שכן, מצוות פדיון שבויים כרוכה בהצלת נפשות ואולי היא דוחה שבת. אבל אז חשבתי לעצמי כי לא יתכן שזאת הדרך שבה הקב"ה רוצה לעזור לי. אם הוא דווקא

⁷ בעצם הצורך בטלית גדול בתפילה: ישנן דעות בפוסקים שהציצית צריכה לעטוף את כל הגוף כעטיפת הישמעאלים. ולכן לפחות בעת התפילה, כשמברכים על הציצית, חוששים לדבריהם (שולחן ערוך רבנו ח).
⁸ הספרדים נוהגים ללבוש טלית גדול בתפילה מיום הבר מצווה. אולם האשכנזים ומנהג חב"ד ללבוש רק מהנישואים. מקור למנהגנו הוא בכך שהתורה סומכת את מצות ציצית בפרשת כי תצא לפסוק "כי יקח איש אשה" (דברים כב, יב-ג). הרבי מוסיף כי הטלית מוסיפה קדושה לאדם ויש בכך צורך מיוחד לאחר הנישואים.

מעוניין לסייע בקיום המצווה, הוא ימצא דרכים טובות יותר לעשות זאת. כנראה שזה רק מעשה שטן לבלבל אותי. והנה מתברר שצדקתי...

הקשר של יהודי עם הקב"ה, מורכב משתי רמות: הרמה הראשונה היא רמה של הבנה והרגשה. זה בערך מה שאנו עושים מדי שבוע במהלך השיעור הזה. אנו מנסים להבין את הטעם של המצוות, להזדהות עם המסר הערכי שלהם ולראות כיצד קיום המצוות מעניק חיים רגועים וטובים יותר, בעלי משמעות וסיפוק אמיתי.

אבל למען האמת, זאת רק מעטפת חיצונית של הקשר, אלו הם רווחים צדדיים לחלוטין מהיהדות שלנו. יסוד החיבור בינינו ובין הקב"ה הוא מהותי: **קבלת עול מלכות שמים**. יהודי מחויב לקיים את רצון ה'. הוא הכריז לפני מתן תורה "נעשה ונשמע" ובכך קיבל עליו להתמסר לרצון ה'. בדיוק כמו חייל בצבא, שאמנם משתדל להבין את תכלית הפקודות, אבל מחויב בכל מקרה לעשות אותם עקב הכפיפות למפקד.

גישה כזאת לקיום המצוות, מעניקה להן עוצמה אדירה ובעיקר, נותנת את היכולת להתגבר על ההפרעות. כאשר יהודי יודע שהוא חייב לקיים את המצוות - הוא מודע לכך שהוא נמצא בתוך שירות צבאי ואין לו ברירה זולת קיום מצוות המפקד - הוא מוצא כוחות אדירים להתגבר על המניעות. וגם אם מגיע מצב קיצוני שבו הוא אינו מזדהה עם המצווה, אינו מבין את המטרה שלה ואפילו יכול להצביע על הסבר הגיוני - על פי התורה כביכול - מדוע המצווה אינה רלוונטית במקרה האישי שלו, הוא יודע שכך ציווה ה' ולא אחרת והוא מבצע את המוטל עליו.

דוגמה לצורת קיום כזו, שמעניקה כוח להתגבר על כל הנסיגות, היא ההליכה של אברהם אבינו לעקדת יצחק. המדרש מספר על כל הקשיים שהערים עליו היצר, ויותר מזה, על הסיבות ההגיוניות המוצדקות כביכול שהיו לו שלא ללכת. אך הקבלת עול המוחלטת שלו לצו ה', העניקה לו את הכוח לעמוד במשימה בהצלחה מרשימה.

[כעת אפשר להבין את אחת התעלומות הגדולות בתנ"ך: שני המלכים החשובים בימי התנ"ך - שאול ודוד - חטאו. אולם לגופם של החטאים, היה הבדל מהותי ביניהם. ברמת הפשט, החטא של דוד היה הרבה יותר חמור וקשור בעבירות חמורות ביותר של גילוי עריות ושפיכות דמים. החטא של שאול, לעומת זאת, היה רק בכך שביטל מצווה אחת: להרוג את אגג. אך הדבר המדהים הוא, שה' התייחס לכך באופן הפוך: לדוד ניתנה דרך תשובה על חטאו והמלכות נשארה אצל זרעו לנצח, ואילו לשאול לא ניתנה דרך כזו והוא איבד את המלכות כליל.

ההסבר בכך הוא, שדוד היה מסור לרצון ה', אלא שנפל באופן נקודתי בחטא מסוים ותמיד ניתנת הזדמנות לקום מנפילה רוחנית. אצל שאול, לעומת זאת, הייתה בעיה מהותית: "שאול הלך אחר הטעם". יסוד הקשר שלו לקב"ה היה באופן של טעם ודעת. היה קשה לו לפעול מתוך **כפיפות בטלה לרצון ה'** וכך אי אפשר לקיים חיים יהודיים. לא ניתן להיות יהודי כאשר אתה חושב עם הקב"ה ביחד].

נשוב כעת אל המסר המכריע של מצוות הציצית והסיבה שהיא מקוימת **ראשונה** ביום, עוד לפני התפילין: החסידות רואה זאת כך: התפילין מונחות על הראש ועל הלב, ובכך מסמלות את שילוב **המוח והלב** לעבודת ה'. אולם לפני זה, יש דבר חשוב יותר: להכריז על הכפיפות שלנו לקב"ה.

הציצית, ובמיוחד הטלית גדול, הם מקיפים את **כל הגוף**. הם אינם קשורים עם איבר מסוים, אלא מקיפים את כל האישיות שלנו. ובכך מסמלים את המניע הגדול שעומד מאחורי כל העשייה: השאיפה למלא את רצון ה' מתוך קבלת עול באופן הטוב ביותר.⁹

התועדויות הרבי מלובאוויטש תשמו ג/428: טלית מורה על קבלת עול כללית, ובלשון התניא פמ"א: 'בעטיפת ציצית יכון כמ"ש בזהור להמשיך עליו מלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים ... כענין שום

⁹ להעיר שכשם שמבואר כאן לגבי המצווה הראשונה **ביום**, כן מבואר לגבי המצווה הראשונה **בשנה**, שיש לכוון לפניה על קבלת עול כללית. ולכן כתב רבנו: "יכין עצמו לתקוע בשופר". ראו לקו"ש חל"ט ראש השנה.

תשים עליך מלך, על דרך ובדוגמת הטלית שמקיפה את מציאותו של האדם – ראשו ורובו. ואילו תפילין מורה על העניין דקבלת עול פרטית, שעבוד הלב והמוח, איברים פרטיים של האדם...

ולכן סדר ההנחה הוא שעטיפת הטלית צריכה להיות קודם הנחת התפילין, כי בתחילה צריכה להיות קבלת עול כללית ורק אחר כך מקבל עליו עול מצוות בפרטות¹⁰.

לסיום ולשלמות העניין, הערה אודות הקשר של נשים לציצית. מבחינה הלכתית, נשים פטורות מציצית וטלית, משום שעיקר חיובה הוא ביום ולכן הוי מצווה שהזמן גרמא ונשים פטורות.

אולם ראוי להזכיר את מה שדובר בעבר בשיעור לפרשת ויקהל, כי נשים נפטרו ממצוות – לא בגלל שהקיום שלהן פחות חשוב, אלא - משום שה' סומך עליהן שהן יעשו את הדברים הטובים מעצמן בלא ציווי כופה ומחייב. והבאנו שם כמה ראיות לכך. במילא המסר של הציצית נוגע בהחלט גם אליהן, וביכולתן לעשות את החשבון בעצמן איך להטמיע את הערכים הללו בחיי היום יום שלהן.

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת בתיה שיינה בת ציפורה
פייגה

¹⁰ סיפור – סגולת הציצית: בתקופת אדמו"ר הרש"ב, המשכילים ניהלו מלחמת חורמה נגד היהדות החרדית ולחצו על הממשלה לאסור לימודי דת ובמיוחד לימודי קבלה. אחד מהם, בשם קרפס, ערך חוברת עם ראיות והוכחות שהדת פוגעת בתרבות והתכוון להגיש אותה לממשלה בפטרבורג.

אדמו"ר הרש"ב שלח את בנו הרי"ץ לפטרבורג בכדי לסכל את תכנית המשכילים, אך לא הצליח לעשות מאומה. הרי"ץ חזר לאביו והודיע שכל השתדלותו עלתה בתוהו. בבואו לחדר אביו, הרש"ב התכוון לתפילת שחרית כשטליתו מונחת על כתפו והוא בודק הציציות. שמע אותו הרש"ב וסיפר: פעם שלח אדמו"ר הזקן את אדמו"ר האמצעי לשליחות מסוימת והוא חזר ואמר שאינו יכול לעשות מאומה. בשעה שהגיע לשם, אדמו"ר הזקן עמד עם הטלית על כתפיו ובדק הציציות, ואמר לו אדמו"ר הזקן: "רואה אתה? טלית היא אור מקיף ואור מקיף מסמא את עיני החיצונים". כשאדמו"ר האמצעי שמע את זה, חטף את הציציות מיד אביו, נשקם ונסע חזרה לבצע שליחותו, ובפעם הזו הצליח.

כששמע זאת אדמו הרי"צ, חטף את הציציות מידיו של אביו, נישקם ויצא מיד ברכבת חזרה לפטרבורג. כשהגיע לשם, צץ רעיון במוחו. הוא הלך אל המלון שבו התאכסן אותו משכיל, קרפס, וביקש ראיון אצלו. קרפס קיבל אותו בכבוד משום שהכיר את אביו והתפאר בפניו כי יש למשכילים חוברת כזו שתבטל את כל השפעת הדת. הרבי הרי"ץ עשה עצמו כמתרשם מדבריו ואמר כי רוצה לראות את העבודה שעשה. קרפס שמח לראות את ההתעניינות שלו והוציא כמה מחברות הכתובות בכתב ידו. אדמו"ר הרי"ץ לקח אותם והחל לקרוע הכל במהירות לחתיכות קטנות. קרפס כמובן צעק וצווח ואף סטר לרבי, אך הוא הספיק לברוח מהמלון. לאחר זמן קצר נודע שאותו קרפס מת ממחלת השחפת ל"ע (שמועות וסיפורים ח"א עמוד 126).

